

Tillæg til ekskursen

Her på hjemmesiden har vi lagt 6 prædikener, der eksemplificerer den vifte af perspektiver og pointer, vi byder ind med og gennemgår i ekskursen i bogen SamtaleRum, der udkom i december 2018 på forlaget Eksistensen. Vi opfordrer dig til at læse dem i sammenhæng med bogen.

De prædikener, vi har udvalgt, har blik for at stille eksistentielle spørgsmål. Det er prædikener med sans for at vække undren og refleksion både under og efter prædikenen. Prædikener, som taler til den enkelte, og som tager form af ligeværdige møder. Som ikke går op og derfor ikke bliver moraliserende. Prædikener med særlig sans for samspillet mellem små og store fortællinger, og som samtidig formår på forskellig vis at bane vejen for en æstetisk erfaring, hvor billedkunst, litteratur og poesi fungerer som brobyggere mellem menighed og budskab. Som sådan baner de vejen for en mer-betydning, der traditionelt forbindes med den dannelse, der kan opstå i menneskers møde med alle former for kunst – derfor også mødet med prædikenkunsten.

At prædike i dag er en balancegang, forstået på den måde at præsten, der prædiker, med et glimt i øjet samtidig må holde højtidelighed og alvor i hus. Prædikenen må ikke lukke sig om sig selv, men heller ikke lefle. Med den tyske teolog Jürgen Moltmann kan man skelne mellem *identitet* og *relevans*. Rendyrkes identiteten, trosindhold og tradition i et indforstået dogmatisk sprog, vil intet senmoderne menneske kunne forstå, hvad præsten prædiker. Det vil erfares som irrelevant. Rendyrkes derimod relevansen på en ny tids præmisser uden hensyntagen til tradition og trosindhold i et forsøg på at gøre kristendommen up to date, mistes identiteten, og dermed ophører det ganske enkelt med at være kristendom, præsten prædiker. Kunsten at bedrive meningsfuld forkyndelse betinges i den forstand af, at man som præst formår samtidigt at tage højde for identitet og relevans (Moltmann, 1972).

Vi har undervejs krydret de 6 prædikener i dette tillæg med et interview, en indgangsbøn, en kirkebøn og en håndfuld salmer. Go' fornøjelse!

Tillæg til afsnittene *Den poetiske prædiken, At stille spørgsmål i prædiken* og *Den store humor*

Interview med Karsten Møller Hansen, præst i Tårnby Kirke

Vi har efterhånden været til en del gudstjenester i Tårnby Kirke, og hver gang er vi gået beriget hjem med masser at tænke videre over. Vi besøger sognepræst Karsten Møller Hansen på hans kontor i Tårnby. Han henter kaffe og nogle kopper, og vi sætter os til rette. Han ved, hvad vi er kommet for at tale om – nemlig hans måde at prædike på. Han lægger ud.

Jeg har aldrig læst en bog om at prædike. Så jeg ved ikke, hvordan man gør, eller hvad man skal gøre. Men jeg kan godt lide prædikener, hvor jeg er i tvivl, om det er en prædiken.

Er denne tvivl med til at gøre dine prædikener levende?

Der skal være noget med sproget. Det skal være noget helt andet end resten af ordene i gudstjenesten. Allerede fra den første sætning, en overrumpning. Noget nyt skal markeres. Jeg bryder mig ikke så meget om gudstjenester, hvor det hele sprogligt og tematisk hænger sammen. Jeg kan bedst lide, når noget ikke passer, når noget stikker ud. Sådan er livet. Sådan er de tanker, man sidder med. Hvorfor skal gudstjenesten hænge sammen, når livet ikke gør? Og er kristendom virkelig en velordnet indramning af livet? Et svar? En ordnet tolkning? Jeg er ikke så meget til, når en prædiken bliver pæn, for opbyggelig, for rigtig. Når man bagefter en gudstjeneste tænker, at det hang virkelig godt sammen, alt var rigtigt, så ved jeg, at jeg har gjort fejl.

Men man kunne netop tænke, at dine gudstjenester hænger virkelig godt sammen – som et kunstværk.

Tja... men der skal være noget ufærdigt i en gudstjeneste, og i en prædiken, det der amen skal sættes lige der, hvor man ikke vil have det, helst skal det ikke sættes, for der er ikke noget, som er færdigt, men samtidig skal der alligevel være noget, som ikke opløser prædiken helt, en linje som kan anes, hvis man koncentrerer sig. En prædiken, som fungerer på forskellige planer. Ikke med en rød tråd, men med flere tråde. Noget leg. Meget frihed. Alvorligt. Ualvorligt. Ud med P1, P2 og P3. Ind med din egen kanal. Og så stjæl alt, hvad man kan. Ud med den bog, du lige har læst, og som passer så godt. Ud med den oplagte filmreference. Sæt det ind, som ikke passer. Og så skal man sige *jeg* i stedet for *man*.

Men du refererer flere steder til bøger, film og radio.

Jeg falder i hele tiden. Egentlig kan jeg bare godt lide for meget, og for lidt. Og ikke det midt i mellem. På et eller andet tidspunkt skal jeg med vilje tabe menigheden, de skal komme i tvivl om, hvad der foregår, hvad jeg vil, lige der hvor de helt opgiver mig, skal jeg så være så tydelig, som jeg kan være, her skal det være for meget, for enkelt. Det er noget med at sige 6 sætninger, som jeg ikke vil have, de skal huske, for så at komme med den 7., som jeg meget gerne vil have dem til ikke at kunne glemme. Man skal ikke sige alle de ting, man gerne vil sige. Jeg vil gerne bilde mig ind, at jeg kan skrive mange forskellige prædikener. Jeg håber, at der ikke er alt for mange fællestræk imellem dem. Jeg tror, at det engang imellem lykkes. Bortset fra at jeg godt kan lide at høre Nick Cave ind hver gang. Det hører sig efterhånden til. Ellers kan jeg bedst lide ikke at citere andre direkte. Jeg kan godt lide at gøre tingene til mine egne. Og så gør jeg det alligevel, citerer, eller kommer i tanke om tanker, andre har haft, og der kan jeg bedst lide at komme med tanker, man normalt ikke ville have sat ind i en prædiken.

Der er noget med, at man skal turde være modig, turde tabe menigheden, turde tale direkte til dem, blande det op, så de aldrig helt ved, hvad der skal ske, forvirre dem, ikke forsikre dem, få dem til at tænke andre tanker end det, de gerne ville.

Og hvordan forbereder du dig så?

Jeg fortolker sjældent dagens tekst. Jeg læser den en del gange. Så sætter jeg noget musik på. Jeg tænker på, hvad teksten får mig til at tænke på, sammen med alt det andet jeg har tænkt på den sidste tid, og det jeg tænker på, skriver jeg ned. Det bliver min prædiken. På den måde bliver tekstens ord levende for mig. De får mig til at tænke på nogle nye ord. Ordene bliver sat sammen med mig. Og givet videre. Inspiration, tror jeg det hedder, når man får noget, og får lyst til at give det videre.

Han tager en tår af sin kaffe, som må være ved at være kold. Vi drikker det sidste af vores. Så afslutter han.

Nu kommer jeg alligevel til at sige noget om det at prædike: En prædiken skal skrives på inspiration, hvilken som helst, ellers kommer den ikke til at give inspiration til nogen.

Karsten har før fortalt, at han ikke kan give troen som svar, men at han ønsker at pirre folks nysgerrighed. Han forestiller sig, hvem der mon vil komme i kirken, og så skriver han sin prædiken til dem, han tror kommer. Han tænker altså over modtageren, som han ønsker at skubbe til. Da liturgien er én lang bekræftelse på troen, er det i prædikenen, denne nysgerrighed oftest skal vækkes. Den største fejl er ifølge ham, når man ikke kan høre forskel på læsningen og prædikenen.

Prædiken til 8. søndag efter trinitatis 2016

Prædikant: Karsten Møller Hansen

Sted: Tårnby Kirke

Tårnby. DC 3.

Vi er kommet for at tage af sted.

Rulletrappen op.

Til der hvor der står stop.

Klokken er nu 10.21.

Og jeg spørger jer;

Om I er redningsklar?

Godt, for det her er ikke noget svar.

Jeg vågnede i morges til en drøm og drømte jeg ikke havde en prædiken.

Min datter spurgte mig, hvad en prædiken er.

Jeg sagde, det er et godt spørgsmål.

Hun ville have chokopops, og jeg kom til at tænke på The Flaming Lips.

Så jeg spillede en sang for hende. Og så dansede hun på køkkengulvet. De små tykke ben hoppede, og hun nejede, slog ud med armene og slog sit hoved imod stolebenet og græd.

Der er regler og love alle steder.

Engang var jeg en tåbe og dansede i sandet.

Jeg ville engang købe et hus. Banken sagde nej.

Hvilket får mig til at tænke på en stor kærlighed,

jeg elsker hende stadig,

måske kunne man sige, hun er min klippe,

men det vil jeg ikke sige,

jeg er ikke interesseret i klipper, de er jo lavet af klipper,

det er heller ikke spændende med det, man bygger på klipper,

det er jo bare noget, man har bygget,

men inde i det man bygger på klipperne,

det er det, ikke?

Nick Cave

han sang engang, at når du går ind sådanne steder med den, du elsker, i hånden, tager Gud dig i din anden hånd,

jeg hørte netop Nick Cave, da jeg mødte hende her, jeg elsker så meget,

hun lænede sig frem og skiftede cd'en i bilen,

så kørte vi imod Fyn, forbi Ringsted, gjorde holdt, drak en juice og hørte en mand sige til en kvinde, at hun skulle gå væk fra ham, at han var færdig med hende, at han havde ønsket, at han aldrig havde kendt hende, vi kørte videre, bilen kørte 126 km i timen, og da vi nåede frem, var

træerne røde, jorden fugtig,

der dryssede konfetti ned fra himlen, små strimler, guld og sølv, røde og blå,

en gennemsigtig vind tog en stor hvid ballon og lod den danse rundt på vores opstrakte arme,

der var nogen, som havde hængt lysekroner op i træerne, på de små blade var der sat små lyspærer,

hun tog min hånd, vi gik og talte som venner, rundt i det fugtige græs, solen skinnede i hendes øjne, vi lagde os og faldt i søvn, jeg tænkte på Rimbaud og Baudelaire og på Noline, som laver røgringe ovre på Tårnby Torv, vi vågnede, og så var det, som om Jesus stod oppe på en scene ved et stort slot ved siden af en voldgrav, han sagde, altså Jesus, at man skal gøre det, man hører, han så ud på alle os, som var slået af forundring over hans lære,

I skal bygge jeres hus på det, som står fast,

et neonlys blinker bag ham, der står et ord, vi ser det alle, der står ordet,

om mig, tilføjer han, og knytter sin næve, og

skybruddet kom, floderne steg, natten vågnede, en ny måne var født, stormen hvirvlede sig op fra under de røde blade, og nu kom prøven, om vi ville blive taget med af stormen eller stå fast på klippen.

Jeg ved godt, det er en mærkelig historie, men er I med mig, forstår I, hvor jeg står?

Lidt efter var Jesus blevet træt.

Hans far sagde, han skulle komme hjem, og Jesus gjorde altid, hvad faren sagde,

hans fars ord er lov,

en mærkelig lyd, mærkede vi, og han var væk, måske var han træt af os, vi gjorde ikke, hvad han sagde,

en tristhed, som om der var noget, der faldt, forladte for en tid, men så var der

en, som skrev, han hed Matthæus, som trådte ind på scenen, en meget stor oppustelig legetøjsfigur dukkede også op, folk klappede, de var ellevilde, Matthæus rakte hånden ud og præsenterede The Flaming Lips,

og så sang de, og vi sang med, en sang som hedder Do You Realise,

i den sang synger Wayne Coyne,

at vi alle en dag skal dø, men i stedet for at gå rundt og sige farvel til alle dem, vi skal miste, skal vi lade dem vide, at vi godt ved, at livet går hurtigt, men det er en illusion, at det slutter, for det gør det ikke, det er bare jorden, som drejer rundt.

IC 3-toget var forsinket, åh ja tænker I, men jeg tænker på Wayne Coynes ord, på min datter, på konfettien som dryssede ned fra himlen, på floderne, der steg op fra mørket, på hende jeg elsker, og så forstår jeg; at en prædiken ikke er at fortolke noget, belyse noget, forklare noget, men simpelthen det at fortælle det videre, man har fået fortalt, så andre måske også for lyst til at fortælle videre, at det bare er jorden, som drejer,

Klokken er 10.29.

jeg kigger ikke på uret,

det vil ligesom ikke fungere,

redningsklar uden svar,

hun danser til radioen,

rulletrappen er gået i stå,

juli 2016

I springer op på klippen og bygger huset på amars gode jord.

Lad os ikke bede,

heller ikke for at lede;

kommet for at blive

ved du, at du har det smukkeste ansigt?

Prædiken til 10. søndag efter trinitatis 2016

Prædikant: Karsten Møller Hansen

Sted: Tårnby Kirke

Anselm skrev: Vi kan ikke selv finde Gud, Gud må komme os i møde.

Noget andet; jeg tog flyet hjem fra sommeren, tændte for fjernsynet og så en lastbil køre ned af en kystvej i Sydfrankrig. Vejen var, som I ved, fuld af mennesker.

En mand stikker en kvinde ned på en shawarma bar i Tyskland.

En katolsk præst holder andagt for en menighed på fem. Han taler om sommeren, som skal give nyt håb, og så får han halsen skåret over.

Min søn har fundet ud af, hvad han vil være, han vil være you-tuber, hvilket vil sige én, som ikke kan noget, som viser det, han ikke kan, for nogle andre, som ikke kan andet end at se, hvad andre heller ikke kan.

Jeg kunne ikke få billet til The Cure.

Kent stopper.

Og da jeg kiggede ud af vinduet, så jeg noget bevæge sig i buskene. Der var mørkt, så jeg stod længe og kiggede, jeg kunne se nogle konturer, men ikke hvad der fyldte dem ud. Til sidst åbnede jeg døren, gik ud for at undersøge. Det var nogle knægte. To af dem lå og så ud til at gemme sig i buskene ud til Englandsvej. Pludselig mens jeg stod der, kommer der et par andre knægte løbende ude fra gårdspladsen ind i haven. De er stakåndede. Deres øjne ser vilde ud. Jeg tænker, de har røvet Seven-Eleven og gemmer sig nu for politiet. Jeg når lige at tænke, at så sidder de jo ikke bare og spiller computer, men inden jeg når at sige, at de faktisk står inde i min have, og det hele er meget mærkeligt, løber de videre, de springer henover kirkegårdsmuren, med mobiltelefonen foran sig, den lyser frem for sig, som en pandelampe for alle dem på vej ned i Dantes Inferno.

Dagen efter, om aftenen, ringer det på min dør, to mænd på ca. de 30 står på min tørtærskel med en telefon i hånden, præcis som knægtene aftenen før, og spørger om de lige må komme ind.

Jeg var lige ved se at se filmen Den Store Skønhed for 3 gang. Og havde lige skænket kaffen op.

Er der noget, jeg kan hjælpe med? Spørger jeg, selvom jeg har på fornemmelsen, at de ikke er kommet forbi, fordi de har problemer med treenigheden.

Den er herinde, siger de bare.

Den? siger jeg, og de nikker bare. Jeg tænker, om de mener Helligånden.

De virker meget opslugte af noget på deres telefon, hvilket egentlig forekommer mig besynderligt, eftersom de står i min gang.

Må jeg se? spørger jeg, og de viser mig deres telefoner, og så slog det mig, at jeg havde set noget om det i fjernsynet et par dage tidligere. Noget med at der render voksne mennesker rundt i cowboynickers og hættetrøjer på jagt efter en eller anden japansk haffelaf, som minder mig om noget fra Sigurds Bjørnetime.

Pokemon.

Gud er død, men Pikachu er genopstået på din telefon.

Og endelig kunne jeg få det sagt:

Ud.

Portugal vandt EM.

Det Portugisiske Fodbold Forbund kan ikke finde pokalen. En 14-årig dreng humpede ind og stjal den. Han hedder vist Ronaldo.

Donald Trump bliver præsident. Bare vent og se.

Nu siger jeg det bare, det er virkelig en absurd verden.

Og jeg forstår den ikke.

Og ved I, hvad der står mere og mere klart?

I 2000 år har folk sagt, at historien om at Jesus skulle være Guds søn, var for absurd til verden.

At der var en myte. At virkeligheden er noget andet.

Men at Jesus er Guds søn er efterhånden det mest fornuftige, der er at sige, og hvis det er en myte, så giv mig en myte mere og hold virkeligheden langt væk.

Og hvor uvirkeligt synes man egentlig, det er?

Man skal elske andre, som man gerne selv vil elskes.

Hvad er det, som er svært at forstå. Det er ren logik. Ikke teologi. Matematik.

Jeg tænker på noget, Virginia Wolf skriver i Jacobs Værelse.

Hun skriver, at det nytter ikke noget at tegne et fuldstændigt billede. Man kan kun følge antydningerne. Med det som bliver sagt og gjort, kan man aldrig fange helheden.

Det lyder ufuldstændigt, som for lidt, når vi aldrig kan få fat i helheden, men det er nu nok meget godt, så er alt ikke kun, hvad det ser ud til at være.

Nu er det ikke første gang, jeg tager mig selv i ikke at forstå, hvad der sker rundt omkring. Det sker ofte. Jeg plejer at sætte mig ind på mit bibliotek, sætte Nick Cave på og læse Moby Dick og så lukke døren tæt. Så sidder jeg der og bliver enig med mig selv om, at bøger og musik er bedre end at gå ud i verden. Mænd i cowboynickers. Kvinder på facadebogen. Folk der ser OL. Jeg tror efterhånden kun, vi er et par stykker på amar, som ikke har fået en tatovering. For tiden læser jeg Murakami og føler, at her er der dog en, jeg forstår. Og så forstår jeg Jesus, som er så træt af verden, Kapernaum er Sodoma, Tårnby har fået dommen, vi har tændt Weber-grillen, og ungerne hopper i trampolinen, og de voksne hører børnehiphop fra Nørrebro.

Far verden, far vel, jeg kedes ved dig, kroner og krans, skygger og skinnende glar, du bedrager mig med at spille alvorlig.

Men jeg ved, det er forkert at bure mig inde.

Det er derfor, jeg har sat et citat op på min væg. Jeg tror, det er af Mark Twain.

Der står; hvis du synes, verden er dum, så glem ikke, at du er en del af den.

Verden er kedelig, siger jeg, men hvem er det, som keder sig?

Og så mindes jeg, hvad allerede Sokrates sagde: Man kun kan bestemme mennesket ud fra medmennesket. Ingen bliver til et menneske af sig selv, kun af andre og sammen med andre.

Samme tanke havde Feuerbach; mennesket bliver kun til ved et andet menneske.

At tage et menneske ud af menneskene er en uvirkelig abstraktion. Hvilket vil sige, at det er latterligt og forgæves, at jeg sætter mig ind på mit bibliotek og er fornærmet på alle andre, for derved opløser jeg bare mig selv som menneske.

Det her er eksistensfilosofi, og dens udgangspunkt, følg lige med:

For at jeg kan sige noget om jer, kræves der en afstand. Det gælder al form for erkendelse, man bliver nødt til at holde noget ud fra sig for at kunne sige, hvad der er.

Idet man holder noget væk fra sig, gør man sig selv til subjekt og det andet til objekt, således også med mennesker. I er netop nu objekter for mig, og jeg er objekt for jer. I er allerede i gang med at analysere jeres erkendende objekt, mig;

hvad snakker han om, hvor lang tid vil han fortsætte, og hvor bliver den bibelske tekst af?

Erkendelse kræver afstand.

Da barnet lå i maven, var der ingen afstand, men der kunne heller ikke siges noget om barnet. Så blev barnet født og lagt op på moderens mave. Hun blev fortalt, om det var en dreng eller pige, men ellers kunne hun ikke sige noget. Hun var stadig kun et med barnet. Da hun så havde fået drukket den røde saftvand og spist den der toastsandwich, de mærkeligt nok altid kommer ind med på bakken, så tager hun sit barn og holder det ud for sig for at kunne se det. Allerede der begynder afstanden. En afstand som ofte kulminerer, når barnet er blevet teenager, så står det foran os, men det føles, som om det står 4 km væk.

Det er en farlig afstand, for når man ser sig selv som subjekt, bliver de andre til objekter, og ethvert subjekt vil altid prøve at kontrollere det objekt, det står overfor, og dermed ved gennem afstand at prøve at forstå et andet menneske, gør man det til en kontrollabel ting, hvilket er tæt på at umenneskeliggøre det.

Og i forlængelse; problemet med afstand er, at man virkelig kan betragte det andet menneske, og derfor kan man let se alle fejlene, og så er det man ryster på hovedet og slutter, at alle mennesker er idioter.

Og så melder man sig ud, sætter sig ind på sit bibliotek, laver sin egen drømmeverden, hvor Thåstrøm er ens ven, og Knausgård stjal Min Kamp fra mine noter, man bygger en mur til Mexico, køber et parcelhus med en høj hæk til naboen, bare man ikke skal have noget med andre at gøre, og her bliver man ensom, fortabt, ikke i verden, men i ens egen verden for den eneste, man efterhånden ser, er en selv, for det er kun i en selv, verden eksisterer, og til sidst ender det ikke anderledes, end at man også kun kan se alle fejlene ved en selv.

Det er den erkendelsesteoretiske tragedie, Kant havnede i, og etikens problem.

Denne fortabthed prøvede Heidegger at redde mennesket fra. Han ville ophæve denne kløft mellem det ene menneske og de andre. Han hev tilbage til Sokrates. Det er en fejl, skriver han, at se mennesket som et menneske, som kan stille sig neutralt erkendende over for et andet menneske. Ethvert menneske er allerede ude i verden sammen med alle andre menneske. Menneskets væren er altid dasein, men dasein er også altid mitsein.

Da I holdt jeres barn frem for jer, kom I ikke frem til en klar objektiv erkendelse af jeres barn, for I elskede det allerede og så på det med kærlighedens øjne, I var allerede en del af hinandens verden. Ethvert menneske er In-der-welt-sein. Altid på forhånd noget bestemt, med en bestemt historie, i kontakt med verden, en del af andre.

Den kløft mellem mennesker, som bl.a. Kant kom til at stille op, sprang Heidegger over, der er ingen kløft, vi er på forhånd og fremefter bestemt af hinanden.

Men nu melder der sig et nyt problem;

Hvis vi alle hænger sammen som en stor gruppe, bestemt af hinanden, hvem bestemmer så, hvad vi bestemmes som?

Det var det, Kierkegaard ville skrive sig frem til; hvordan bliver man sig selv sammen med andre?

Heideggers påstand var, at det bliver det store flertals ureflekterede overtagelser af andres meninger, som bliver det bestemmende. Han benævnte det *das man*. *Das man* er det almene. Det er det konventionelle. Og dermed bliver vi fortabte på ny. Fortabt ud i den store masse. Låst fast i en given moral. Bestemt af tidens meninger. Vi tror, vi er frie, men alt er låst. Vi tror, vi vælger, at vi er subjekter, men vi er kun hver især udtryk for det almene.

Vi er låste af hinanden, fordi vi netop hænger sammen. Vi kan ikke lade være med at sammenligne os med hinanden. Vi kan ikke lade være med at prøve at overhale hinanden.

Og når friheden tages fra os, hvad så med ansvaret?

Kun den, som er fri, kan vel være ansvarlig.

Og dermed er vi havnet i en tragedie gange to.

Fortabt satte jeg mig ind på mit bibliotek. Jeg kunne ikke se, jeg havde noget med jer at gøre. Nu fortabes jeg igen, for jeg opdager, at det har jeg. Jeg ser nu, at jeg altid har været bestemt af jer, og til min skræk indser jeg, at det vil jeg altid være. Selv den som flygter, er bestemt af det, han flygter fra.

Og så resignerer man. Man husker Sartre, som lige præcis her sagde, at helvede er de andre.

Så er det, man dropper biblioteket. For det hele kan være lige meget. Og helt bleg begiver man sig ud i den verden, man alligevel ikke kan flygte fra.

Langsomt begynder man at lave det samme som alle de andre. Så begynder voksne mænd at jage Pokemons. Når alt er tomt og uden mening, så lad os da lege, mens vi er her. Lad os bruge 3 timer på at lave mad. Min vens hustru er læge og spiller hay-day i pausen mellem stuegangene. Lad os rejse ud i verden, vi skal opleve og glemme alt ved at opleve det helt unikke. Så hopper man på facadebogen, tager billeder af alt man spiser, sover med telefonen i hånden og overvejer at flytte på landet for endelig at bryde med flertallet, gøre det modige, endelig blive i overensstemmelse med ens inderste ønsker, og så undrer man sig, når man derude på landet pludselig opdager, at dem henne fra nr. 77 også er flyttet ud til de økologiske bananer. Man vinker til hinanden, glædes ved at det hele hænger sammen, men der går ikke så lang tid, så kan man ikke lade være med lige at være lidt mere lykkelige end de andre. Når verden er de andre, vil man gerne være lidt bedre end dem. Livet mellem os bliver en bitter konflikt. Et forsøg på at overgå hinanden. Et forsøg på at beherske hinanden. Og helt automatisk bliver de andre mennesker til angreb på os, og vi har ikke tænkt os at tabe.

Så står vi i en verden, hvor der ingen frihed er, og dermed intet ansvar.

Og så er vi lige der, hvor eksistensfilosofien med Grisebach har en sidste løsning:

Den eneste måde, hvorpå vi kan blive revet ud af denne fortabte verden, er ved at der stiller sig et andet menneske foran os, et menneske, som vi ikke kan beherske, og som vi ikke vil sammenligne os med, men et menneske, som med kærlighedens krav redder os fra os selv, kalder os ud af verden for at kunne gå tilbage til den.

Det er vel derfor, vi leder efter kærligheden. Den skal redde os. Eller kun den kan redde os. Det er derfor, der i Korintherbrevet står, at den er størst.

Jeg håber, mange af jer har fundet den.

Men måske kender I også til den her erkendelse:

Den kærlighed, som stillede sig foran os, og som var noget helt andet derved, at den bragte os så tæt sammen, at der ikke var nogen afstand, den bliver langsomt med tiden også et objekt, endnu en ting, vi prøver at beherske.

Vi siger, vi voksede fra hinanden. Måske var det bare det, at vi ikke kunne leve så tæt, at vi måtte have lidt afstand og her i afstanden så vi alle fejlene ved den anden. Det er ikke nye fejl. De har altid været der. Vi så dem bare ikke på grund af den manglende afstand.

Og så kommer eksistensfilosofien vist ikke med længere, men kører i ring, tilbage til Sokrates og Sartre.

Og så er vi der, hvor jeg omtrent startede, da jeg sagde, at det, at Gud blev menneske i Jesus, omtrent er det mest fornuftige, der er sagt, for er det netop ikke det, som sker, ved at Gud bliver menneske, at Jesus kommer gående lige imod os og stiller os kærlighedens krav, at elske vores næste lige meget hvad, og for en gangs skyld kan vi ikke gøre den anden til objekt, heller ikke flygte, for det, Jesus siger, ved vi godt på forhånd. Det giver sig selv. Jeg sagde jo, at kristendomme giver god mening. Den er ren matematik.

Kierkegaard skrev om et spring. Det er det nok også. Men det er nu et virkelig fornuftigt et.

Og husk lige Anselm.

Tillæg til afsnittet *Tid og fortælling*

Prædikant: Karsten Møller Hansen

Sted: Tårnby Kirke

Indgangsbøn til anden søndag i advent 2016.

Det er efterhånden lidt tid siden, at Leonard Cohen døde.

Han var jøde, det gamle testamente ligger næsten bag alle hans ord, som han selv sagde; det var så tydeligt, at jeg slet ikke selv lagde mærke til det. Så blev han buddhist. Så blev han agnostiker. Så blev han bare en meget velklædt vidunderlig poet, ord skrevet på smerte, mellem erotik og det apokalyptiske. Og så var der noget kristendom i ham, selvklart.

Kan I huske de her linjer, som jeg har oversat;

Ring de klokker, som stadig kan ringe,
glem dit perfekte offer,
der er en sprække i alt,
det er sådan, lyset kommer ind.

Det er snart jul.

Det er historien;

Lyset skinner i mørket.

Det vidste Leonard Cohen.

Og det beder vi om, at du kan hjælpe os med at se, Gud.

Velkommen til!

Prædiken til anden søndag i advent 2016

En due er fløjet hen over jer.

Inger Christensen har svinget sin lygte.

Kent spiller afskedskoncert i aften.

En sidste sang, en sidste gang, og så verdens bedste spørgsmål:

Hvor er vi nu?

Men først skal vi til psykolog.

Har I nogensinde har været til psykolog, så ved I, at man ofte skal starte det samme sted, nemlig helt tilbage ved begyndelsen.

Lad os tage starten igen. Sådan starter det ofte.

Det virker som spild af tid. Men det har noget at gøre med, at vi forstår bedst, når vi kan sætte ting ind i en historie, historien om os selv. Det er, når livet bliver en række usammenhængende enkeltbegivenheder, at vi går til psykolog, så psykologen kan hjælpe os med at holde alt kaos sammen i en historie.

Når vi fortæller livet, kontrollerer vi det.

Vores måde at begå os i verden på er ved at adskille alt det, vi oplever, i forskellige historier.

Så vi har en om vores mor. En om vores barndom. En om da børnene blev født. En om dengang vi var unge. Vi bliver nødt til at rubricere vores oplevelser i historier, på den måde er livet en konstruktion fortalt i forskellige historier.

De mennesker, jeg mødte på psykiatrisk afdeling, da jeg var præst der, havde alle besvær med at adskille deres historier om dem selv. Deres historier var for intense og vævet ind i hinanden. Der var rullet et kaos ind. De vidste ikke, hvor det ene begyndte, og hvor det andet sluttede. Mens de fleste af os godt kan lade de fleste kapitler ligge og fokusere på de afgørende kapitler, er alle kapitler og alle ord lige afgørende for den psykiatriske patient, i hvert fald for mange af dem, jeg talte med.

Forestil jer, hvor meget de skal holde styr på.

Og derfor, til forsvar for psykologen: en som vil hjælpe et andet menneske, må altid prøve at hjælpe med at få styr på historien.

I kender måske også dem, som når de skal fortælle en historie, bliver nødt til at gå meget langt tilbage, og hvis de bliver afbrudt i historien, kan de ikke bare fortsætte, hvor de slap, men bliver nødt til at begynde helt forfra.

Når min far har været på forretningsrejse, spørger jeg ham nogle gange;

Nå hvordan gik det?

Og så kommer min fars minutiøse genfortælling nøje kronologisk. Tro mig, jeg fortryder altid, jeg spurgte, men han kan ikke huske, hvad han har lavet, hvis ikke det i hans hoved er en fremadskridende fortælling. Så gjorde vi det. Så så vi det. Så spiste vi det.

Og forretningsrejsen starter altid i Kastrup Lufthavn og slutter samme sted. Hver gang.

Og bliver jeg utålmodig og prøver at hive ham frem til slutning, *men du kom godt hjem?* så hopper han ikke på den, i stedet holder han en lille pause, lader mit spørgsmål ringe ud, så fortsætter han ufortrødent.

Hvis I tænker, at det er en mærkelig far, jeg har, så har I ret, men I gør omtrent det samme hele tiden. Det er det, I gør, når I er på facadebogen, skriver om julefrokosten, poster billeder, I konstruerer en oplevelse, I laver en fortælling, og I gør det så ofte, at det er, som om det ikke skete, hvis ikke det blev dokumenteret.

Da jeg var hospitalspræst på Amager Hospital, besøgte jeg de ældre.

På syvende uge ligger de der. Der er ikke sket noget som helst siden sidste mandag. Jo, han troede han havde haft besøg af barnebarnet, men han var ikke helt sikker. Og så havde de fået medister igen. Jo, tak, sagde jeg, det kunne jeg lugte ude på Italiensvej.

Man ser de ældre forsvinde lige foran én. Dagen i dag har ingen værdi. Den adskiller sig ikke fra nogle af de andre. De er ikke i den. Men vender man tilbage til fortiden, så liver de ofte op. Det tror jeg, de gør, fordi de gennem fortællingen om det, der er sket, hiver sig selv tilbage til dem selv. Jeg spurgte dem ofte om deres gamle minder, fik dem til at fortælle deres livshistorie, ikke så meget fordi jeg var særlig interesseret i, hvad der er sket for 47 år siden, det må jeg indrømme, men fordi jeg nogle gange oplevede, at kunne han fortælle om det, der skete engang, hvor han havde boet, hvad han havde lavet, kunne han samle sin familie og venner i hovedet, måske huske deres navne, så var der en større chance for, at han også kunne samle sig selv, forstå hvem han var den dag, og derfor håbe på en ny dag i morgen.

Når et menneske ikke kan fortælle historien om det selv, kan det heller lade sig sætte sammen med andres historie.

At skrive historier om os selv, har vi altid gjort. Det gør vi hver dag. Enhver historiebog er et forsøg på at sætte os ind i historien. Et hvert skønlitterært værk er en historie om, hvad det vil sige at opleve at være menneske.

Bibelen er også en historie.

Og har I været til begravelse, så ved I, hvad jeg taler om.

Jeg holder en tale over den afdøde. Hvor han kom fra. Hvad han lavede. Hvem han spillede bold med. Hvem han elskede. Det er en historie, jeg fortæller. Alle kender historien. Alle kender den meget bedre end mig. Men folk har brug for at høre den igen. Når talen bliver bedst, er begravelsestalen en historie om et enkelt menneske, hvis historie skrives ind i en langt større historie.

Har I siddet til en begravelse, har I også fortalt en historie; godt han fik fred, det var for det bedste han døde, sådanne historier, opbyggelige historier som I fortæller til jer selv, fordi vi ikke kan leve med det kaos, som døden altid efterlader os med.

På den ene side; et menneske uden fortid er også et menneske uden nutid og fremtid.

Og på den anden side; et menneske uden fremtid er ofte også et menneske uden nutid og med for meget fortid.

Jeg troede aldrig, jeg skulle citere Nik og Jay, men det gør jeg så nu;

Kan I huske sangen *En dag tilbage*?

Det var noget med alle de ting, de ville, hvis de kun havde en dag tilbage. De ville poppe champagnen, der var guldkæder, Strandvejen og vinden i håret, og en hulens masse meget søde og villige piger.

Hvis I har kendt én, som vidste, han kun havde én dag tilbage, vil I vide, at det slet ikke er sådan, det bliver, at han intet orkede af det, Nik og Jay sang om.

Har man en dag tilbage, bruger de fleste den på at vente på den.

At leve hver dag som den sidste, det kan man kun, hvis man ved, at den næste dag alligevel ikke helt er den sidste.

De to bibelske tekster i dag søger tiden.

Paulus taler om alt det, vi har lært, alt det vi tager med os, og Lukas taler om alt det, som skal komme, forløsningen, menneskesønnen, brandingens brusen.

Det er Bibelen. En historie om det, som skete, og samtidig en historie, som peger frem imod det, som skal komme.

Det vi kommer fra. Der vi skal hen.

Man kan sige, at Bibelen i sig selv indeholder to modsatte retninger.

En der peger tilbage. Og en som peger frem.

På den ene side har vi et behov for at vide, hvor vi kommer fra. Tanken er, hvis vi ikke ved, hvor vi kommer fra, ved vi heller ikke, hvor vi skal gå hen.

Hele dannelsesstanken og åndshistorien ligger her. Vi er historisk betingede. Derfor skal vi kende historien.

På den anden side ligger der i Bibelen også den modsatte tendens, en retning som gerne vil ofre fortiden for at understrege det nu, som er afgørende for fremtiden. Det er netop evangeliet til i dag; ret jer op, løft

hovedet, forløsningen nærmer sig. Det er også derfor, Jesus siger til sine disciple, at de skal forlade deres far og mor, alt skal med ham blive nyt, det de kommer fra, er ikke vigtigt, Guds Rige er noget helt nyt.

Alle ideologier ligger her. Fremtiden kan blive, som vi ønsker den. Den hænger nemlig ikke sammen med fortiden.

I det her krydsfelt befinder det kristne menneske sig. Spundet ud mellem den lange kristne historie, som det prøver at lære sig og så den vidunderlige fremtid i Guds Rige, som det er blevet lovet.

Mellem bestemmende fortid og uendelig fremtid.

Eller som Kierkegaard skrev: Mennesket er enheden af nødvendighed og mulighed.

Og I husker Ricoeur, særligt hans læsning af Gadammers begreb om virkningshistorien, en hver nutid har en fortidig virkningshistorie, ellers var den ikke blevet til en nutid, nutiden er gældsats til fortiden, skriver Ricoeur, men, og så kommer det, enhver nutid forudsætter, at erkendelsen kan strække sig ud over nutidens egen historisk specifikke horisont.

Fortid. Fremtid.

Nødvendighed. Mulighed.

Min pointe i dag er, at det er en uheldig sondring, hvis man kun vælger det ene.

Min pointe er, at kristendom hverken er fortid eller fremtid, men begge ting på samme tid, modtaget i øjeblikket. Nu.

Jo, kristendom er historie, men en historie som hele tiden vil sin egen slutning. Jesus hopper ind i historien for at trække os op af den.

For så vidt er kristendom kun lige nu.

Dine synders forladelse.

Nu. Dit liv til at leve. Nu.

I øjeblikket.

Og jo, kristendom er også fremtid, Guds Rige, men det findes kun nu, indtil det findes engang.

Det var også sådan, Kierkegaard beskrev det.

Tiden og evigheden som skærer i hinanden i et øjeblik, og først i det øjeblik kan man sige at mennesket får en historie.

Men, og det er så pointen til pointen, der er ikke noget nu, hvis ikke der var noget før og kommer noget efter, hvilket vil sige, at det nutidige øjeblik kun eksisterer med en fortid bag sig og en fremtid foran sig.

Hvis I sprang af, da jeg sagde Kierkegaard, eller tænkte, her we go again, så lad mig prøve med en erfaring.

Det er ikke alle øjeblikke, man kan huske, men enkelte står uendeligt klare. Der sidder to par nybagte forældre. Jeg ved flere af jer andre også har børn.

Måske kender I det her øjeblik.

Jeg husker det særligt.

Første gang jeg holdt mit første barn i mine arme. Det var ikke et langt øjeblik, for min kone hev ham til sig igen. Men det var der. Det står så tydeligt. Som hævet over alt andet.

Det er min påstand, at det ikke havde været et særligt øjeblik, hvis ikke der havde været 30 år som lagde op til det. Hele mit liv på det tidspunkt. De 10 år med min kone. Da hun sagde, hun var gravid. Da vi ventede. Da vi kørte ind på hospitalet. Alt det, jeg var, alt det hun var, som var alt sket for at det næste øjeblik kunne

ske. Så kom han. Og da var det ikke kun fortiden, som var blevet nyfortalt, det var også fremtiden, her var fremtiden, også for os, her blev alt det, som skulle ske, helt nyt.

Leve i nuet. Det er det, vi siger, vi vil. Det vil jeg også. Men det er en misforståelse at se nuet som der, hvor vi skærer fortiden og fremtiden af. Nuet, eller øjeblikket, som jeg har kaldt det, er ikke at skære tider væk, men at samle dem til et evigt øjeblik.

Øjeblikket er der, hvor alt vi var og alt det vi håber vi kan blive, bliver presset sammen i et evigt øjeblik. Som gør alting nyt.

Eller sådan noget. Eller hvad ved jeg. Historien slut.

Kirkebøn til anden søndag i advent.

Jeg mødte Nick Cave ovre på Torvet. Han tog den lange vej hjem og pustede røgen ud i ringe.

Et øjeblik, sagde han.

Da tog jeg toget hjem fra efteråret og så på figentræet og alle de andre træer. Det røg fra solen. Det brændte fra månen. Fra fjerne himle, klokken er 10.56.

Alt jeg siger er sagt tusinde gange før, Paulus siger vi skal lære af det, men jeg kommer til at tænke på Rimbaud, kan I også huske ordene;

til vinter tager vi afsted i en rosa togekabine fyldt med hynder så blå,
sådan husker jeg det og den nat blev det vinter.

Det fik mig til at se op på himlen over Tårnby.

Der var skyer, som stak af. Der var skyer, som sov i den frysende december.

Tiden var som splittet til atomer, jeg kunne ikke gribe dem, jorden skælvede, rådvilde stjerner, ord som man ikke kan slide op. Så sprang stjernerne i stykker, og en gnist fik mig til at tænke på jer.

Lad os bede om et øjeblik, et øjeblik hvor alt bliver det hele på en gang.

Lad os bede om flere øjeblikke, for os, for jer, for alle i hele Guds verden.

Din verden.

Gud.

Anden søndag i advent. Vent. Stå stille Tårnby. Nu tæller jeg tiden frem og ruller tiden tilbage.

Tilgiv os. Pas på os. Før os sammen. Jesus Kristus.

Dengang som nu for altid.

Tillæg til afsnittet *Samspillet mellem ord og billedkunst i prædikenen*

Gudstjeneste og prædiken trinitatis søndag 2016

Prædikant: Povl Götke

Billedkunstner: Per Bak Jensen

Sted: Stige Kirke

Vi er taget forbi Stige Kirke på Fyn, hvor Povl Götke skal prædike. Vi har talt med ham forinden om kunst og om prædikenen, og om hvordan han forbereder sig på en gudstjeneste. Povl *skriver* ikke prædikenen – han holder den, som han siger. Den må ifølge ham ikke være for bundet. I stedet tænker han på forhånd over dagens tekst og det emne, han derudfra prædike om. Den må heller ikke være for lang – maks. 7 minutter. Mange præster ændrer deres stemme og intonering, så snart gudstjenesten går i gang, men ifølge Povl er det vigtigt at tale med sin egen stemme, og at være personlig – ikke privat, men personlig – når man prædiker. I dag, på trinitatis søndag, efter alle højtiderne og hvor alting står i fuldt flor, skal det handle om dåb og forkyndelse, og gudstjenesten skal forme sig omkring et kunstværk af billedkunstneren Per Bak Jensen.

Det første, vi ser, da vi kommer ind i kirken, er det store billede, som er hængt op på altertavlen oven på det sædvanlige billede af Jesus, der kommer gående hen imod os med lys omkring sig. Med det gamle billede er man ikke i tvivl – Jesus byder velkommen til gudstjeneste – vi kender historierne om ham, og de gør os trygge. Det nye billede fanger vores opmærksomhed og sætter straks tankerne i gang. Under præludiet hvisker vi til hinanden: „Mon det er et livsforløb? eller en navlestreng? Det ligner en mand, der bakser med en drage. Tror du det sorte er døden? Det ligner et oliemaleri, eller er det et fotografi? Farverne passer godt til kirken... osv.”

Vores lille tankeudveksling bliver afbrudt af Povl, som byder velkommen og siger lidt om trinitatistiden – den lyse tid. Han fortæller, at det i dag er en særlig gudstjeneste, da han har skiftet altertavlen ud med et nyt billede. Det skal i dag handle om at få et nyt blik, om missionsbefaling og om dåb. Han fortæller, at billedet er hængt op for at udfordre blikket – kristendommen handler om at få et nyt blik på verden.

Herefter beder han indgangsbønnen.

Første salme, DDS 289: *Nu bede vi den Helligånd.*

Efter salmen har Povl valgt at læse den Nikænske trosbekendelse, som bryder med det, vi plejer, og derfor får os til at spidse ører.

Anden salme, DDS 28: *De dybeste lag i mit hjerte.*

*De dybeste lag i mit hjerte
er længsel, umålelig stor.
Jeg rækker mod vigende himle
og følger umulige spor.
Et sted må det findes, det lærred,*

*som spænder sit billede op,
et sted må dét være i verden,
som fylder mit sind og min krop.*

Jens Rosendal, 1990

Efter læsningen af dagens tekst (Matt 28,16-20: Missionsbefalingen) går Povl ned og stiller sig foran menigheden mellem bænkerækkerne. Her starter han med at fortælle om en studietur, han har været på i USA, South Carolina, hvor de besøgte et universitet, hvor de uddannede alt fra frisører til teoretiske atomfysikere. Alt sammen imens man forkyndte det kristne budskab. Pointen var, at man imens man permanentede fru Larsen, kunne forkynde det glade budskab om, at Jesus er Kristus. Eller man kunne bruge matematikkens regelmæssighed som et tegn på, at verden er skabt af et intelligent væsen. Denne form for kristendom var meget anlagt på at ræsonnere og argumentere, og man kunne indimellem spørge sig selv, hvor troen var i alt det. Det er meget typisk amerikansk, mener han, meget konfrontatorisk. Enten big bang – eller skabelsesberetningen. Det er en form for kristendom, som er meget fremmed for os, som jo godt kan få de ting til at spille sammen, fordi vi opererer med flere sprog.

På universitetet i South Carolina kunne man også tage et flyvercertifikat, hvilket der lå den dobbelte pointe i, at man som pilot kunne flyve ud og efterleve missionsbefalingen. Man kunne tage sit lille fly og flyve ud over Stillehavet (han laver flyverlyde) og finde de små bitte øer og lande der på selv den mindste lille ø, og så kunne man forkynde det glade budskab der. For det står der jo: „Gå ud og gør alle folkeslag til mine disciple...“ Så det var altså en form for kristendom, der virkelig gjorde noget ved det og tog konsekvensen. Kristendommen vil udbredes. Den er i eksplosiv vækst på steder, hvor kristendommen ikke har været før. Asien for eksempel. Den breder sig – måske mere end islam. Vores kristendom, den vesteuropæiske, er derimod i krise, imens andre former er i vækst. Så det er lykkedes.

Men så kan man spørge sig selv: Hvad skal det til for? Hvorfor er det egentlig vigtigt, at vi forkynder kristendom? Hvorfor er det vigtigt, at vi døber vores børn? spørger Povl og svarer: Jeg tror jo, det er afgørende! Det at vi bliver døbt i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn åbner vores øjne for en helt ny verden. Jeg havde bryllup i går, fortæller han videre, og der læste jeg fra Bibelen, at Gud skabte mennesket i sit billede. I Guds billede skabte han mennesket. Det er jo ikke noget, vi kan sige os selv. Det er noget, vi tror på, og hvis ikke vi troede på det, så kunne vi nemt komme til den konklusion, at mennesket lignede et dyr – og måske ligefrem nogle af de grimme dyr. Men vi tror på som kristne, at det godt kan være, at det ser sådan ud, men det forholder sig ikke sådan. Mennesket er skabt i Guds billede. Og sådan er der så meget, vi får med, når vi bliver døbt og bliver kristne.

Jesus dupper på et tidspunkt (Joh. Kap. 9) en blindfødts øjne med dynd af sit spyt og noget jord. Den blindfødte går hjem og vasker sig (også en dåb), og så kan han pludselig se. Det handler om, at den døpte får syn for ting, som han før ikke kunne se. Og sådan noget som vand – helt almindeligt postevand – får en helt anden karakter, når vi træder ind i det univers.

Nu vender Povl sig om og henvender sig til Per Bak Jensen, som er kunstneren bag det værk, som midlertidigt hænger på altertavlen, han siger: „Men jeg er blindfødt, Per“ og tilføjer henvendt til menigheden: „Per er ordblind, så vi supplerer hinanden godt“, han smågriner og fortsætter: „Jeg er billedblind. Så Per, kan du ikke fortælle mig, hvad der er på det billede deroppe?“ Per svarer lidt tilbageholdent, at det ved han ikke, om han kan – det er et dilemma, som han kalder det. Som kunstner har man ifølge ham ofte ikke lyst til at sige så meget om sit værk, da man i forsøget på eksempelvis at åbne et billede, kommer til at lukke for andres opfattelse af det. Der er jo ikke nogen, der på den måde har mere

forstand på billeder end andre. Det kommer selvfølgelig an på, hvem man taler med. Han vil alligevel gerne sige lidt.

Per går op til altertavlen, så han står helt tæt på billedet. Det er et fotografi. Allerede her virker nogle overraskede. Det er et fotografi af noget vand, som er i et akvarium. Faktisk er det et nærbillede af en revne i et akvarium. Der reflekteres noget lys, som gør, at der er forskellige farver i revnen. Vandoverfladen er helt sort, en effekt der var lidt vanskelig at få frem, rent fototeknisk, fortæller Per. Men vi har altså her et billede af en revne. Teksten i dag handler om dåb og om vand, men det handler også om, at alt levendes væren og væsen langsomt arbejder sig frem imod et mørke, og det mørke er der jo ingen, der rigtig ved ret meget om. Det er jo skræmmende. Idet vi erkender, at vi langsomt arbejder os frem imod et mørke, ja, så sker der noget inde i vores sind. Der kommer en slags adskillelse, som består i et før vi blev klar over det og et efter. Der er kommet en revne i vores sind. Og hvordan kan man så arbejde med det? Her er det smukke: at dåben er en slags pagt med Gud om, at selvom vi arbejder os frem imod det mørke, så er det ikke et uendeligt mørke – det er ikke endestationen. Mørket er således lavet af Gud, at vi kan trænge igennem mørket og komme et andet sted hen. Man kan ikke undgå at arbejde sig frem mod mørket, men man kan trænge igennem mørket. Det er det, jeg forstår ved dåben. Og faktisk er vandet i akvariet dåbsvand fra den kirke, hvor Pers kone har været præst, fortæller Povl afsluttende. Det er jo almindeligt vand – og så alligevel ikke. Vi har nu fået præsenteret et helt ny forståelse af billedet. Vi har fået øjne.

Povl supplerer: "Det er jo bare postevand. Men vand er jo også noget andet – vand er jo livgivende. Intet vand – intet liv. Når man leder efter liv ude i solsystemet, så leder man efter vand. Så vand er jo ikke bare noget, der kommer ud af en vandhane – det er et mirakel. Vi glemmer det bare. Amen"

Kirkebøn.

Herefter er vi stille – lidt mere end et øjeblik.

Alle rejser sig og hilser på hinanden – den apostolske hilsen.

Tredje salme, DDS 313: *Kom, regn af det høje!*

Kort altergangsritual, som Povl indleder med ordene: "Når vi om lidt går ud herfra, er det som frie mennesker, for i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn tilgives alle de svigt, vi som mennesker udsætter hinanden for. Sådan var det, sådan er det, og sådan vil det altid være. Vi er frie. Amen."

Fadervor.

Kort altergangsritual og nadver, hvor Per Bak Jensen hjælper med at dele brødet ud.

Fjerde salme, DDS 287: *Kraften fra det høje*

Velsignelsen lyses

Femte salme, DDS 364: *Al magt på jorden og i himlen*

Udgangsbøn

Postludium

Tillæg til afsnittet *Den erfaringsnære prædiken*

Vi mødtes i sommeren 2016 med teolog og filosof Dorthe Jørgensen for at tale med hende om hendes doktorafhandling *Den skønne tænkning*. Det blev en lang berigende samtale om erfaringer, samtaler og prædikener. Hun gjorde os opmærksom på Pia Nordin Christensen, som er præst på Frederiksberg i København og er inspireret af *Den skønne tænkning* i sin prædikenskrivning. Pias fokus er, at den skønne tænkning åbner en erfaringsnær erkendelsesvej. Hun laver i den forbindelse prædikenværksteder, hvor folk fra menigheden kommer og taler om dagens tekst. Værkstedet fungerer som en slags eksistenssamtale over temaet i teksten. Her kan menigheden trække på deres erfaringer, og både præsten og menigheden bliver klogere på sig selv, hinanden og dagens tekst. Hun demokratiserer ikke prædiken ved direkte at inddrage menighedens små fortællinger eller tanker, men hendes baggrund for at skrive sin prædiken udvides. Hendes menighed er vokset, efter hun er begyndt med prædikenværkstederne. De, der deltager i værkstedet, er blevet mere nysgerrige på teksten og ikke mindst nysgerrige på, hvordan prædiken ender med at blive.

Vi kontaktede Pia Nordin Christensen og aftalte at komme til højmesse i Slotskirken. Her hørte vi en erfaringsnær prædiken og blev berørt.

Prædiken til 11. søndag efter trinitatis 2016

Prædikant: Pia Nordin Christensen

Sted: Slotskirken på Frederiksberg

Darwins evolutionsteori har haft uendelig stor betydning for vores forståelse af menneskets oprindelse og udvikling.

Men det var ikke alt, Darwin havde forståelse for (inspireret af Birgitte Stoklund Larsen: *Paradissskygge*).

Han mente f.eks., at menneskets tårer var uden formål.

Et tilfældigt resultat af udefrakommende påvirkninger.

Darwin overvejede, men undrede sig ikke for alvor over, at mennesker kan græde, mens dyr ikke græder.

Senere har adfærdsforskere nuanceret Darwins udtalelser og påvist, at tårerne faktisk har en funktion, fordi de signalerer hjælpeløshed og vækker sympati. De kalder på beskyttelse og kan som sådan være livsvigtige. Som når det spæde barn græder.

Det er helt sikkert rigtigt – men der er jo meget mere på spil.

Vi græder også af raseri og jalousi. Eller frustration – som den danske OL-skytte i går, der havde svært ved at ramme skiven.

Vi græder også af bevægelse. Eller glæde.

Du skal ikke tage dig af, hvis jeg kommer til at græde!!!

Det er mest kvinder, der under samtalen inden den kirkelige handling lige vil advare mig.

- En mor, der skal have barnet døbt.
- Bruden, der skal føres ind i kirken.
- Kvinden, der skal begrave sin mand.

Man er lidt flov over tårerne. Selvom alle siger til den mor, brud, eller enke, at det skal du ikke undskylde.

Men vi bryder os ikke om at bære følelserne udenpå.

Det føles lidt som at tabe ansigt – at øjnene, næsen og mascaraen flyder over.

Du skal ikke tage dig af, hvis jeg kommer til at græde!

Det er kun kvinder, der siger det!

Men det er altså ikke kun kvinder, der græder!

Når jeg tænker efter går det op for mig, at mænd bare ikke varsler det.

Idealet er kontrol.

Men det sker alligevel, at øjnene bliver blanke og løber over.

Som Christoffer Juul, der i går blev så glad over Fulgsangs sølvmedalje, at han var nødt til at tørre øjnene og tage solbrillerne på,

så vi ikke skulle se de flød over under resten af interviewet.

Eller som kronprinsen, der ventede på sin brud og ikke kunne holde tårerne tilbage. Hvilket straks fik en kommentator på den alternative dækning af brylluppet til at sige noget i retning af: Jeg ville altså også græde, hvis jeg så min kommende svigerfar komme op ad gulvet iført nederdel!

Han var nødt til at gøre lidt grin med kronprinsen – så det ikke blev for meget. Vi lo, mens vi i det skjulte også tørrede en tåre eller to af kinden.

Det var bare glædestårer.

Det var en glædens dag.

Som i dag, hvor to små drenge bæres til dåb.

Nu er det bare ikke altid, det er glæde, der får det til at flyde over.

For der er dage, hvor vi græder over vores liv.

Græder over alt det, der ikke blev.

Måske fik man vendt ryggen til en ven, måske kom man ikke ind – eller faldt ud af uddannelse, blev fyret fra jobbet, gik fra manden/kvinden i sit liv.

Dét, man fortryder og som bare blev helt forkert!

Det man fik sagt eller gjort – eller undlod at gøre.

Erfaringer af at krympe i egne og andres øjne.

Kvinden med krukken i dag, hun græder over sit liv.

Lukas omtaler hende som én, der lever i synd.

Farisæerne, de retfærdige, ved godt, hvad hun er for én!

Hun er en skøge – en prostitueret.

Det var ikke som i dag, hvor det er et legalt job, hvis man altså vælger at lukke øjnene for den organiserede kriminalitet og de handlede kvinder.

På Jesu tid var det en katastrofe.

Moralsk og religiøst var den prostituerede dømt ude.

Johannesevangeliet fortæller om en kvinde, der var anklaget for ægteskabsbrud. Hun er grebet på fersk gerning – og de skriftkloge og farisæerne vil stene hende af samme grund.

De er sikre på, at de er i deres gode ret og henviser til Moseloven.

Nu vil de høre, hvad Jesus mener herom, i håb om at trække ham med i faldet. Jesus sidder og tegner med en finger i sandet og svarer:

”Den, af jer der er uden synd, skal kaste den første sten.”

Stenene, der brænder i hænderne på farisæerne, falder langsomt til jorden en efter en. Og de trækker sig tilbage – de ældste går først.

Da siger Jesus til kvinden:

”Kvinde, hvor blev de af? Var der ingen, der fordømte dig? Hun svarer: »Nej, Herre, ingen.« Så siger Jesus: »Heller ikke jeg fordømmer dig. Gå, og synd fra nu af ikke mere.»

Farisæerne, de retfærdige – lovoverholdende – ser lige igennem kvinden med krukken i dag, for de ved godt, hvad hun er for en.

Ser du denne kvinde, spørger Jesus Simon?

For mens kvinden lader en flod af tårer skylle over Jesu fødder og tørrer hans fødder med sit hår, så er de, der holder loven til punkt og prikke ved at kvæles i forargelse over, at han lader hende – Hende – røre ved sig.

Ser du denne kvinde, Simon?

Nej, Simon ser ingenting!

Kvinden afslutter sin kærlighedshandling med at kysse og salve Jesu fødder. Hun salver den salvede. Og sådan anerkender hun ham,

som dén, han er, Guds søn! Og han anerkender hende som den, hun er:

et menneskebarn, der har brug for at blive set og tilgivet!

Det foregår uden ord.

Hun ser sig selv med hans øjne og forløses i gråd.
For det kan gråden også!
Det hele sker i et blik.
De tårer der flyder fra hende – i begyndelsen som skam,
forvandles undervejs til glædestårer.
Rensende, helende, forvandlende.

Gud er en nådig Gud!

Simon ser ikke det, der sker lige for øjnene af ham.
Så Jesus sætter også ord på.
Fortæller lignelsen om to skyldnere, der får eftergivet deres gæld.
Simon kan godt gætte, at den, der får eftergivet mest, nok også er mest taknemmelig.
For tydelighedens skyld vender Jesus sig mod kvinden og siger:
Dine synder er dig tilgivet.
Din tro har frelst dig. Gå bort med fred.

Vi har også brug for at høre de ord.
For vi er alle syndere på forskellig vis.

Vi har bare glemt det.
Taler ikke om det.
Så sådan bliver man let overladt til sig selv. Det er ensomt.

Det er faktisk en katastrofe, for det betyder, at et menneske ingen steder har at gå hen med det, man kom galt af sted med – og som ingen andre vil have noget at gøre med.

Én har klogt sagt (Niels Henrik Arendt, tidligere biskop i Haderslev):
At kalde et menneske for en synder er at fastholde relationen til Gud.

Det er herligt befriende!

Synd er at tænke for småt om sit liv.
For når vi gør det, vender vi ryggen til Gud.
Og det er grunddefinitionen på synd at vende Gud ryggen og tro, at verden kun er det, jeg gør den til.

Så er det kun mig, der fælder dom over verden.

Eller endnu værre – lader de andre fælde dommen over mig.

Simon vil ikke have noget med kvinden at gøre.

Han ser hende ikke, og sådan undgår han at forholde sig til hende,
der græder over sit liv.

Gad vide, hvor mange gange dagligt vi lukker øjnene for ikke at se,
at der er én, der har brug for min opmærksomhed.

Der skal så lidt til, før et andet menneske føler sig set og anerkendt som den, man er.

Som kvinden kommer til Jesus, lader vi gudstjenesten nu omslutte os, giver slip og lader Guds ord regne ned over os:

Dine synder er dig forladt!

Din tro har frelst dig. Gå bort med fred!

Tillæg til afsnittene *At skelne mellem personligt og privat* og *Den store humor*

Prædiken til 2.søndag i fasten 2017

Prædikant: Bitten Hylleqvist Weile

Sted: Vonsild Kirke

SMS – små korte beskeder på telefonen. Beskeder, hvor man aldrig ved, om man bliver beriget eller udfordret. Om der kræves eller gives. Beskeder, hvor der ofte forventes en reaktion. En reaktion på at man har modtaget beskeden. At man har forstået. At man handler. Jeg husker de første mange år med telefon, hvor jeg skulle lære at svare. Hvor jeg skulle lære at forstå, at når der blev sendt en SMS, så var det, fordi afsenderen gerne ville modtage et svar – en reaktion. Det skabte i begyndelsen et enormt pres for at give det korrekte svar. Hvornår var et OK nok – og hvornår skulle svaret uddybes.

RING – den korte SMS-besked kan få hjertet til at slå hurtigere. Få en til at tænke, hvad er der nu på færde. Hvem vil mig nu? Hvorfor skal vi også snakke sammen? Og på samme måde kan den simple smiley skabe varme og glæde – eller undren og foruroligelse.

Det var sådan en SMS, der tikkede ind den eftermiddag. En SMS fra en kær ven. En SMS, som ikke indeholdt formildende smileyer eller blinkende øjne. En SMS, der var fyldt af alvor. Sygdommen har spredt sig. Det er usikkert, om der er noget at gøre. Alvoren er ikke til at tage fejl af. Og der midt i mængden af samtaler, mennesker, smil, alvor og almindelig hverdagsliv bliver den SMS til en besked, som fylder hele rummet. Uanset hvor længe jeg kigger på beskeden, så er der ingen hjerter i slutningen. Der er ingen formildende symboler, som kan få roen til at lægge sig.

En kaffekop skramler på bordet ved siden af mig. Jeg løfter blikket. Kan dem omkring ikke mærke Alvoren her fra telefonen. Der er en, som ler. Ler midt i Alvoren. Og jo mere omgivelserne begynder at tale, desto voldsommere står teksten på telefonen frem. Odense. Kemo. Ny behandlingsform. Måske der ikke er mere at gøre. Er der nogen, som skal have en kop kaffe med?! Spørgsmålet lyder venligt – men føles enormt upassende. Skal jeg have kaffe med, når min gode ven måske aldrig bliver rask igen. Når jeg aldrig mere skal sidde i deres fantastiske hjem og grine af hverdagens små oplevelser?

Læser du SMS'er, Gud? Har du set, at de har brug for dig? Skal jeg virkelig folde mine hænder og råbe dig an? Skal de virkelig helt ned i støvet foran dig, før du anerkender, at der er bud efter dig? Hvor skingert skal deres råb lyde? SMS'er de flyver igennem luften – er det ikke der, din ånd virker? Du må da kunne læse med på de tusindvis af beskeder, som svæver igennem luften hver eneste dag.

Er der overhovedet nogen af de beskeder, som du forstår? Er det for moderne? Kan du ikke følge med den verden, som du har skabt? Er vi for hurtige, for dygtige, for kvikke? Ja Gud, jeg er vred! Jeg er opgivende. Magtesløs over ikke at kunne handle.

I morgen vil jeg gå udenfor – måske hører du mig bedre der? Jeg er villig til at modtage bare krummer af din nærhed, så jeg ved, at du husker på mine venner. Der skal ikke så meget til. Jeg er villig til at spise af de smuler, som falder fra dit bord! Men Gud – lad noget falde fra!

Hov – der bipper endnu en SMS ind på telefonen. Har du virkelig hørt mig allerede? "Kommer du snart hjem, mor?" Efterfulgt af 12 hjerter og en smiley med hjerter i øjnene. Nogen har hørt mig! Nogen derude ved, at jeg har brug for hjerter i dag. Og der er rigeligt af dem. De holder i mange timer. Jeg overvejer, om man kan dele dem ud, så der er et hjerte til hver time det næste halve døgn. Det hjælper lidt.

Da jeg går ud for at trække frisk luft, snubler jeg. Jeg ligger på skovstien, lige så lang jeg er. Jeg kan mærke lidt mudder i ansigtet og endda et vissent blad i håret. Da jeg ligger der helt fladt på skovstien, gør jeg brug af 5 hjerter. Jeg synes, at jeg har fortjent dem. Og da jeg rejser mig, er det med et vrissent blik mod himlen. Han er da også bare fuldstændig fraværende nogle dage. Overhovedet ikke til at komme i kontakt med. Jeg ryster arrigt hovedet og mærker, at det ikke kun var et enkelt vissent blad i håret, men at der også har været et par kviste, som nu sniger sig ned af ryggen på mig.

Så der står jeg midt i skoven. – Med en kvist, der langsomt sniger sig ned i min jakke. 5 hjerter, der allerede er brugt op. En katastrofal SMS brænder stadig på telefonen. Og jeg har bare lyst til at råbe. Jeg er dog et ret behersket menneske, så jeg gør det ikke. I stedet samler jeg mig sammen og begiver mig tilbage til huset.

Lige der ved indgangen til døren hører jeg det. Det er måske ikke en lyd, som alle ville stoppe op for. Jeg er heller ikke sikker på, at jeg havde stoppet op, hvis det ikke var, fordi at grenen på ryggen nu er på vej ned i bukserne og irriterer helt vildt meget. Men jeg stopper op og lytter. Der er faktisk temmelig stille. Men en lyd skærer igennem landskabet. En spætte banker på et træ. Det er den der helt klassiske dik-dik-dik-lyd. Måske det godt kunne være en lyd på telefonen, når der tikker en SMS ind.

Lyden forstærkes. Jeg kigger op – vil så gerne få øje på budbringeren. Men den er ingen steder at se. Men lyden forsætter. Jeg ville så gerne kunne afslutte med, at skyerne skabte hjerter på himlen. Englene steg ned og spillede. Men det skete ikke. Men alligevel smiler jeg – lettet. Løftet. Hørt. Og telefonen virker ikke længere så truende, og jeg tager en dyb indånding og trykker på: svar! Amen